

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

458

Vragen van het lid **Spies** (CDA) aan de minister van Economische Zaken over *door de gemeente opgerichte energiebedrijven*. (Ingezonden 17 juli 2009)

- 1 Kent u het bericht «De gemeente maakt de groene stroom zelf»¹, over een groot aantal gemeenten dat een duurzaam energiebedrijf opricht?
- 2 Vindt u het wenselijk dat gemeenten zelf nieuwe energiebedrijven oprichten?
- 3 Welke rol vindt u dat andere overheden het beste past in het streven naar meer duurzame energie, mede gelet op de rol die de Rijksoverheid en de energiebedrijven reeds vervullen?
- 4 Zijn andere overheden, gelet op eerdere ervaringen, in staat om succesvol commerciële bedrijven te leiden? Wat valt er te leren van het debacle met het Warmtebedrijf Rotterdam, dat de belastingbetaler miljoenen euro's kostte?
- 5 Hoe verhouden initiatieven tot het oprichten van een eigen duurzaam energiebedrijf zich tot de verkoop van aandelen in productie- en leveringsbedrijven als Nuon en Essent?

6 Hoe verhouden de nieuwe projecten zich tot het wetsvoorstel «Markt en Overheid», dat tot doel heeft om oneerlijke concurrentie tussen overheidsbedrijven en private ondernemingen te voorkomen?

7 Bent u bereid om, eventueel via de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), het Interprovinciaal Overleg (IPO) en de Commissie Kist, in overleg te treden met de andere overheden om te bezien welke rol hen het beste past in het streven naar een energievoorziening die schoon, betaalbaar en betrouwbaar is en die meer in het bijzonder bijdraagt aan het realiseren van de kabinetsdoelstelling van 20 procent duurzame energie in 2020?

¹ NRC Handelsblad, 27 juni 2009.

Antwoord

Antwoord van minister **Van der Hoeven** (Economische Zaken) (ontvangen 28 oktober 2009) Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2008–2009, nr. 3415

- 1 Ja.
- 2 Bij deze vraag zou ik graag de nuancering aanbrengen dat het bij de mij momenteel bekende initiatieven niet gaat om door gemeenten zelf op

te richten energiebedrijven. Wel kan het gaan om lokale initiatieven waarin naast private partijen, gemeenten en of provincies soms participeren. Ik vind dat er bij participatie door decentrale overheden in lokale energie-initiatieven, sprake moet zijn van een publiek belang dat deelname door een decentrale overheid rechtvaardigt. In de huidige wet- en regelgeving zijn daarvoor kaders gesteld. De Wet financiering decentrale overheden (Wet FIDO) verbiedt decentrale overheden middelen uit te zetten anders dan ten behoeve van de uitoefening van een publieke taak, tenzij dit een prudent karakter heeft en niet is gericht op het genereren van inkomen door het lopen van overmatig risico. Ook in de Gemeentewet en in de Provinciewet wordt als voorwaarde gesteld dat de oprichting van- of deelneming in een privaatrechtelijk rechtspersoon een openbaar belang moet dienen. Bij dit alles dient er op te worden toegezien dat wordt gehandeld in lijn met Europese regels met betrekking tot staatssteun, aanbestedingen en mededinging en, indien de Eerste Kamer het wetsvoorstel aanpassing Mededingingswet ter invoering van gedragsregels voor de overheid, ook wel bekend als het wetsvoorstel Markt en Overheid, aanvaardt, de in dat wetsvoorstel opgenomen

gedragsregels. En, uiteraard gelden ook voor lokale duurzame energiebedrijven de wettelijke kaders uit de Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet ten aanzien van productie, transport en levering van energie. Ingevolge de Wet onafhankelijk netbeheer (Won) geldt bovendien sinds 1 juli 2008 dat netbeheerders van elektriciteits- en gasnetwerken onafhankelijk moeten zijn van de bedrijven die produceren en leveren.

3

Een actieve rol van decentrale overheden op het gebied van duurzaamheid en klimaat is gewenst voor het behalen van de kabinetsdoelstellingen uit Schoon & Zuinig. Het is aan decentrale overheden zelf om te bepalen welke rol in aanvulling op de maatregelen door de Rijksoverheid en het beleid van de energiebedrijven het best past bij de lokale omstandigheden en factoren in het streven naar meer duurzame energie.

Een voorname rol is weggelegd als het gaat om de uitvoering van de eigen wettelijke taken en bevoegdheden van de andere overheden, bijvoorbeeld als het gaat om ruimtelijke ordening, vergunningverlening (voor installaties voor hernieuwbare energie) en handhaving (bijvoorbeeld bij het afdwingen van toepassing van energiebesparingsmaatregelen). Ook hebben overheden een voorbeeldrol. Zij kunnen het goede voorbeeld geven als het gaat om toepassing van energiebesparingen in de eigen gebouwen en als launching customer.

Daarnaast kunnen andere overheden een initiërende, regisserende en stimulerende rol spelen. Andere overheden kunnen een rol spelen bij het borgen van een integrale en toekomstbestendige realisatie van projecten op het gebied van duurzaamheid en klimaat. De kracht van de andere overheden ligt hierbij mijns inziens met name in hun kennis van en contacten met lokale (markt)partijen.

Indien betrokkenheid bij initiatieven gepaard gaat met de inzet van financiële instrumenten (subsidie, garanties, aandeelhouderschap e.d.) dienen decentrale overheden zich goed rekenschap te geven van de eigen rol en publieke taak en van de wettelijke kaders waarbinnen zij dienen te opereren.

4

In de praktijk kenmerken de projecten, waarbij andere overheden betrokken zijn, zich door een grote verscheidenheid. In de meeste projecten is de rol van de andere overheid beperkt tot vergunningverlening, regie of het nemen van initiatief. Slechts in een paar gevallen voorzien de plannen in deelname (aandeelhouderschap) in een op te richten onderneming, hetgeen overigens iets anders is dan het operationeel leiden van de onderneming.

Het warmteproject in Rotterdam is nog in ontwikkeling en betreft een doorstart van het in 2006 opgerichte Warmtebedrijf Rotterdam. Vanwege externe factoren bleek gaandeweg dat de oorspronkelijke projectopzet voor de gemeente Rotterdam tot te hoge financiële risico's zou leiden. Hiervan heeft men geleerd en daarom is besloten tot een nieuwe opzet waarbij een duidelijke scheiding gemaakt is tussen levering, transport en distributie enerzijds en eigendom en beheer van het warmtenet anderzijds. Dit betekent dat het Warmtebedrijf verantwoordelijk wordt voor de infrastructuur en transport. Voor de exploitatie wordt gezamenlijk met een privaat bedrijf dat over de noodzakelijke kennis beschikt een afzonderlijke NV opgericht. Hierdoor worden de exploitatierisico's gezamenlijk gedragen. Overigens is het de bedoeling dat de verliezen uit het verleden op termijn (deels) worden terugverdiend.

5

Binnen de hierboven beschreven wettelijke kaders kunnen gemeenten en provincies zelfstandig keuzes maken over aandeelhouderschap of participaties in energiebedrijven. De behoeften, wensen en middelen van decentrale overheden zijn niet homogeen en zij kunnen daarin dan ook verschillende afwegingen maken.

6

Zoals ik hierboven reeds heb aangegeven, is sprake van een grote verscheidenheid aan initiatieven. Het is primair aan de decentrale overheid om te beoordelen in hoeverre specifieke initiatieven binnen de geldende wettelijke kaders passen en hier verantwoording over af te leggen aan de Provinciale Staten c.q. de gemeenteraad.

Indien de Eerste Kamer het wetsvoorstel aanpassing Mededingingswet ter invoering van gedragsregels voor de overheid, ook wel bekend als het wetsvoorstel Markt en Overheid, aanvaardt, zullen in de Mededingingswet gedragsregels worden opgenomen die een gelijk speelveld tussen overheden en gewone ondernemingen bevorderen. Voor de bedoelde initiatieven op het gebied van duurzame energie vormen de gedragsregels een waarborg dat overheden bij gewone economische activiteiten geen oneigenlijk gebruik maken van hun overheidspositie. De gedragsregels zijn in het bijzonder relevant voor kleinschalige activiteiten en zijn complementair aan de staatssteunregels. Ook de Europese (staatssteun) regels zijn erop gericht oneerlijke concurrentie tussen bedrijven te voorkomen. Indien er sprake is van staatssteun, beoordeelt de Europese Commissie naar aanleiding van een notificatie of deze is geoorloofd. Zij kijkt daarbij o.a. naar aspecten als marktfalen, proportionaliteit van de steun, mogelijke marktverstoring, geschiktheid van het gekozen instrument en het stimulerend effect (incentive effect).

7

De afgelopen jaren heeft het kabinet reeds afspraken gemaakt over de inzet van gemeenten en provincies als het gaat om realisatie van de kabinetsdoelstellingen, door middel van akkoorden met de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) en met het Interprovinciaal Overleg (IPO). Ik zie op dit moment geen aanleiding hierover nader in overleg te treden met hen of met de reeds opgeheven «Commissie publiek aandeelhouderschap energiebedrijven» (Commissie Kist). De huidige wet- en regelgeving is voldoende richtinggevend voor de initiatieven van gemeenten en provincies.